

Bavariae Sanctae Volvmen ...

Rader, Matthäus

Monachii, M.DC.XXIV.

Maria Brabantina Lvдовici Severi Boiorvm Dvcis Comitis Pal. RH. Conivnx.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79699](#)

B. MARIA LUDOVICI SEVERI BOI. D. CONIVX.

Nulla lues mortale genus tam dira fatigat,
Quam male de fida coniuge, nota filies.
Principis invocue thalam' sacra fiedera princeps
Percitus ingenti læsa furore fremit,

Et ruit in ferrum sceleratq; cruento secures,
Diemq; ream credit, se facit ipse reum.
Tutatur calum castos, quatet impius error:
Non caret illa suo teste pudicitia.

Bb 3

MARIA

379

ALTIPIUS MIR. 30.

ANNO 1700. IN HONORIBUS DIVORCIIS TRAM.

MIRAM

PP 3

MARIA BRABANTINA

LVDOVICI SEVERI BOIORVM

DVCIS COMITIS PAL. RH.

CONIVNX.

MARIA ex illustrissima Brabantinorum principum stirpe & Thuringiae Hassiaque regulis orta, patrem habuit Henricum cognomento Magnanimum Brabantini nominis II. avum Henricum I. ac deinceps alios atque alios Brabantinæ terræ nobilissimos dynastas usque ad Godefridum Barbatum tritauum, primum Brabantiae Duxem: Mater natæ cognominis, Philippi Cæsaris ab Othono VVittelspachio cæsi filia, prima Henrici Magnanimi coniunx, neptis priuigna S. Elisabethæ, non Germana. Error quoque in acta eius nobis è Cœnobio Danovverdano, ubi Maria occubuit, missa irrepsit in quibus filia Sophia filia S. Elisabethæ, eiusdemque Elisabethæ neptis falsò appellatur. Fuit Sophia Henrici Magnanimi altera vxor: Maria vero ex Maria, prima eiusdem coniuge extitit. Liberorum ex Magnanimo ortorum ordo hic est:

Henricus pater cognomento Magnanimus

ex Maria Philippi Cæsaris filia, prima
coniuge suscepit.

1. Henricum qui patri in Brabantino principatu successit.
2. Mechtildam Roberto Atrebateni dynastæ nuptam.
3. Mariam de qua hic agimus Ludouici Seueri Com. Pal. Rhe. & Boiorum Ducis coniugem, neptem priuignam S. Elisabethæ.
4. Beatricem nurum S. Elisabethæ, uxorem Hermanni filij S. Elisabethæ, qui ipsis nuptiarum gaudijs ex thalamo in tumulum migravit.
5. Margaritam Virginem Christo signatam. E Sophia S. Elisabethæ filia altera Magnanimi coniuge, nouerca Mariæ cæsæ.

Elisabetham Brunsvicensi nuptam.

Henricum infantem Hassia.

B b 4

Maria

C13. CC. LVI.

XV. Cal. Febr. XIX.

lunna.

Ex M. S. canobij 3.

Crucis ad Verdeam.

Ex Erfordianis Anna-

nal.

Auentino.

Andrea presb.

Vito Arenbekio M. S.

Vito Eberberg M. S.

Eustachio metrop. Salis.

Tab. secunda Ländre.

Hassia apud l. Pistor.

riump. 962.

MARIA ergo Mariæ Philippicæ filia nupta Ludouico Seuero præfecto prætorio ad Rhenum Boiorum Ducem, patri Ludo- uici Imperatoris Othonis filio, Ludouici nepoti, pronepoti Ottonis VVitelpachij cognomento M. primi Boiorum Ducis. Nouam nuptam Ludouicus Verdeæ Sueorum collocat, quam ho- die Danovverdam vocamus, quæ id temporis Boio per Conradum olim Hierosolymorum & Siciliæ regem, centum viginti octo mil- libus aureorum, cum alijs oppidis, foris, & pagis oppignerata pare- bat. Ipse interim in Rheno fœdere cum ciuitatibus contra prædo- nes initio fortiter fecit, latronumque receptacula excidit, captos vel occidit vel in fugam coniecit, pacem Rheno, viatori securitatem peperit. Agebat tum sextum & vigesimum annum Ludouicus florémque æui maximis rebus gerendis consecrabat. Cum ecce tibi draco Orcinianus venenum suspicionum euomit in sinum Ludouici, & juuenem ætate florentem, & rebus gerendis maxime intentum in insidias præcipitauit. Fons mali ab errore tabularij promanauit, is ab coniuge Ludouici Verdeæ binas literas acce- pat, alteras atra cera signatas, dynastæ Ruchoni seu Hirsuto defina- tas, alteras rubra cera Ludouico marito tradendas. Internuncius ordinem epistolarum inutertit, & illas Ruchoni inscriptas Ludou- co porrexit, qui sententiam epistolæ non asscutus, ut est improba suspicio, arbitratus est, erotica contineri. Ergo primus errorem tabellarius velut leno & perductor ferro obtruncatus luit, prin- ceps ipse minarum plenus ardēnsq; ira, ab Rheno citatis equis pau- cis comitatus, maximis itineribus Danovverdam aduolat, vindicta que imminens præter omnium expectationem vxori infestus adest. Ardebat oculi, pallebat vultus, totoque ex ore furor emi- nebat, trepidabat familia, hærebat coniunx, regina soror principis, attonita mirabatur, quid tandem frater moliretur: expectabant o- mnes quo tandem progressurus, aut in quem tam atrox tempestas eruptura esset. Obuium arcis præfectum per satellitem extemplo interficit, tum corripi vxorem jubet; & Hæccine fides, inquit, est thor? dum ego absens in castris ab latronibus purgo prouinciam, tu hostem, in arcem, in domum, in cubiculum, in lectum accersis? ac regiam stirpem tuam juxta ac meam tam fœdo flagitio cōtami- nas? Quid tibi cum Ruchone negoti? an vti maiores illius Cæsa- rem in lecto decubentem domi suæ impio ferro conciderunt, ita me tu per nepotem eius adulterum tecum in thoro decubentem, Aegisthæo ritu tanquam altera domi suæ Clytemnestra Agamem- nonem

Ruchus Comes Silue-
striis fuit ex Othonis
Vitelpachij stirpe,
qui Philippum Cesa-
rem interfecerat.

nō nem infer hostes tutum interficiare ante uertam particidium.
I. lictor, feruum expedi, corripe adulteram, feri sceleratum caput.
Hic Mariam omnia excusantem, & Diuum hominūque fidem
implorantem, testantēque suam innocentiam surdus tamen
reijcit, ut nec quicquam vell lacrymæ coniugis innocentis, vel fa-
miliæ trepidantis metus, vel sororis reginæ ad fratris pedes jacentis
preces proficerent. Orabat hæc ducem ne tam præcipiti ira in cœ-
dem rueret insontis: daret spacium animo: omnia postero die
justius executurum. Sed clausæ erant aures obstrepente ira;
vindicem suppliciorum exequi jubet imperium, qui lamentante
tota domo, principem foeminam ab omni flagitio alienam & pro-
fus insontem gladio percutit, & sanctum caput ab ceruicibus am-
putat. Nec facinus Ludouici hic stetit, Helicam Brènnebergi-
am nobilem è ginæcco virginem, tanquam consciām, pugione
trajicit, tandem omnes egressa limites fæuitia, aulæ præsidem cla-
rissimam & innocentissimam matronam, ex altaterris arce præci-
pitem deturbari imperat. Ita quinque funeribus iræ litatis furor
indignantis resedit. Ructo errore cognito, principisque cæde
monitus, prouincia excessit, ubique suam & Mariæ cæsæ innocen-
tiam lactimis, verbis & tabulis, contestatus, ita cauſam omnibus
probauit, ut ipse Ludouicus posteaquam illa mente decesserat, ma-
gnitudinem facinoris sera estimatione perspicet, sanguinéque
vxoris cruentus vehementer erubesceret. *Male nemp̄, inquit Curi. I. 8. p. 207. &c.*
ille, humanis ingenij natura consuluit, quod plerūque non futura sed transacta cede clyti.

perpendimus. Ergo funere ad S. Cru-
cis V Verdex condito Dux Romam;
vt ægro animo medicinā quereret
profectus, facinus apud pontificem
Alexandrum IV: edidit, pacemque
numinis & delicti veniam exorauit. Ad placandam etiam sibi
Mariæ animam & particidium explandum iussus est religiosis S.
Brunonis sodalibus domicilium ponere. Sed quia id genus homi-
num in Boica nullum erat, Cistertiensium contubernio amplum
& nobile cœnobium in Principis-campo, qui inter Augustam & Mo-
nachium est condidit, prædijs & annuo victu auxit, quod hodièq;
floret. Hæc carptim ex M. SS. cœnobij delibauit: plura præterij. Id
extra ordinem addo, quod in ordine tamē legi, sed primum ut men-
dolam narrationem damnaui; post vbi idem in antiquo epitaphio
cognoui, lectori subducendum non putavi. Ludouicum pri-
ma sta-

Epitaphios est,
Anno Domini M. CC. LXVI. XV.
Cal. Febr. in Castro Werd mortua est do-
mina Maria ducissa Baaria filia ducis de
Brabant.

ma statim nocte, quæ cædem secuta est, tantis curarum fluctibus agitatum, ut non solum somnum capere non posset, sed virginibus Mariæ Manibus adeo exagitaretur, ut qui inuenili decoraque comæ septimum enim & vigesimum (non primum & vigesimum, ut mendosè scriptum habet V Verdanum) agebat annum, barbaque florente, se cubitum contulisset, per noctem ita incanuerit, ut senem septuagenarium manè referret. (Parisijs vſuuenit, ut vir robustus accepta capitali sententia sanguinem sudaret, teste Maldonato ad xxi. cap. Matthæi.) Subijciam ipsos versus quantumuis inuenustos & barbaros tem tamen ipsam demonstrantes.

*Post bis sexcentos à partu Virginis actos
Ad quinquagenos toros sex in super annos,
Sub Februio quinis lapsis ter mensē Kalendū,
Occidit heu quanta lacrimarum clade Brabantia
Sic pereant dominae castissima membra Maria?
Prodit matre Turinga simileque parente Brabantia.
Elisabeth soboles, Henrici sit pia proles.
Hinc merito sacer & vocitatur neptis Elisa.
Post nucum florem spargit virtutis odorem.
Atque Dei, vere & flagrans pietatis amore,
Conspicit incertas subeant cur singula metas,
Christi hinc sola studens sacro fit dogmate prudens,
Et sibi subiectis præbens documenta salutis.
Nobilis eximio connexa thori Ludouici
Corpore sed juuenis mox sensit tadia leuis
Contemeratque thorum: quid cause? lingua malorum,
Culcitra strata thori fit vulgo fabula fori.
Cura nefanda Ducis, rumpuntur vincula iuri,
Grande nefas factum, nū hic cum coniuge pactum.
Edictum ex ratogratum fit cæde patrato
Suspicio ferit, nec causam in crimen querit.
Morte cadit dura Boij de criminè pura
Sanguine notescit, dolor hic sub nocte recepit.
Ut surgat sanus sed toto corpore canus.
Serò doles fossa proiecit & coniugis ossa;
Ex Mangold castris, jam nunc est splendor in astris,
Quam deflet Suevus, Boivus, quam patria tellus,
Ergo eternorum si uitur nunc Christe laborum,
Fac electorum numeres in sorte tuorum.*

Doleto.

Ab his

Ab his nonnihil discrepat narratio Auentini quam lubet subi-
cere, ne lector etiam varietatem narrationis ignoret. Nam cum
in ipso facto nulla sit dubitatio, in facti tamen modo, numero cæ-
torum, Ruchonis fide, multum differunt tabulae Danovverdanæ
MSS. ab scriptis Auentini. Dùmque hæc apud Rhenum fiunt, Maria
uxor Ludouici, quæ ut dixi, cum Elisabetha regina Siciliae VVerdeæ habitabat,
binas literas uno quidem anulo, diuersa tamen cera, atra, rubra, obsignatas, il-
las marito, alteras Ruchoni decurioni equestri, secreta quæpiam continententes mit-
tit. Atque is qui epistolæ detulit, errore seductus, rubra cera complicatas Ludo-
uico tradit. Qui lectis literis amatoria agi suspicatus, confessim paucis comita-
tu, disimulata re, relicto apud Rhenum exercitu, nemine salutato, quam ma-
ximus potest itineribus ad uxorem diu noctisque contendit, subito ac insperato ad-
est. Mox tracundia percitus nec prece nec lacrimis sororis reginæ abque cuncta
tione coniugem, indicta causa, adulterij condemnat, securi percuti jubet. Postea
veluti conscius, Helicam virginem Prennebergensem cultello confodit; fami-
nam admodum nobilem, cuius nomen non traditur, quam gynaceo præfecerat, de-
turri præcipitari imperat: Proditorem qui ista hæc ad se detulit, primum ferro ne-
cauit, facta hæc cædes in Suevia VVerdeæ in arce xv. Calend. Februar. anno
Christi c. 10. cc. lvi. Ruchor ubi hoc accepit, finibus excedebat, literis, atque ta-
balis ubique suam, atque Marie innocentiam prædicat, delatorum scelera at-
que flagitia commemorat. Extat epigramma tum satis nitens, nunc vero ni-
bil incultus. Ludouicus ut coniugis manes rite conderet, Fürstenfeldium ex-
truxit, Cisterciensibus sacris dedicauit, ubi ipse cum filijs & uxoribus situs est.
monachos ex Alterspach euocauit. Narrationem Auentini Arenbe-
kius, ^a & Andreas ^b presbyter, & Vitus Eberspergensi año 1255. & 68. ^a Anno c. 10. cc. lxi.
affirmant. Erfordiani annales peruetusti hæc de nostra Maria
prædicant. Anno Domini c. 10. cc. lxxv. Dux Bauariae propter quandam ^{scribe, c. 10. cc. lxxv.}
suspitionem fecit decollari uxorem suam, filiam Henrici Landgravi Hafsiæ nimis
præcipitanter. Cuius innocentia postmodum miraculose, ipsi Ducis & suis est diuini-
tus publice ostensa. Unde in emendam rei male gestæ compulsus est edificare mo-
nasterium Furstenwald (Fürstenfeld lege) prope Monacum Ordinis Cister-
tiensis. Et Hundius, Furstenwald monasterium ad Ambram flumen Ordinis
S. Bernardi Cisterciensis. Fundauit hoc monasterium Ludouicus Bauaria Dux,
pater Ludouici Imperatoris, & hoc propter eadem prime sua coniugis Marie
Brabantinae, quam ob falsam adulterij suspicionem, VVerdeæ ad Danubium
præcoxi ira percitus, anno 1256. decollari fecerat, ubi etiam sepulta est in mo-
nasterio S. Crucis. Impositum illi fuit per Alexandrum Pontific. ut pro pa-
nitentia in sua prouincia & de proprijs suis redditibus monasterium pro XII.
Carthusianis institueret. Cum autem nullum tale monasterium in Ba-
uaria esset, promisit simile pro fratribus Ordinis S. Bernardi seu Cisterciensibus
in loco

^b Eodem anno.^c Metrop. 229.

in loco qui Fürstenuel dicitur, ædificare: quod illi à Clemente Pontifice permisum est; ita tamen si non aliquo priori voto ad hoc obligatus esset. Ita testatur diploma Conradi Frisingensis episcopi de anno 1266, atque ita facta est hæc fundatio in honorem Salvatoris domini nostri Iesu Christi & gloriose virginis Marie.

Vno disticho causa eiusdem conditi cœnobij aperitur, quod in eodem cœnobia legitur.

Ad hospites.

*Coniugis innocuae fusi monumenta crux
Pro culpa precium claustra sacrata vides.*

Et de Conditore

*Boiorum clarus jacit hæc fundamina Princeps,
In precium culpa coniugis innocue.*

Lubet addere mantissa loco, nihil inter coniuges existere posse grauius, quam mutua fidei dissidentiam, ex qua nascitur coniugum pestis iuspicio, è suspicione obseruatio dictorum, factorum, nutuum omnium, è dubijs falsisque signis persuasio, ex hac cædes & parricidia. Nihil ago, nisi documentis ostendo, quibus eruditii possit oībis. Theodosius minor Arcadij F. Theodosij M. nepos Eudociam Augustam coniugem, ob pomum Paulino donatum ab societate thorpei seiunxit; Paulinum ut alij tradunt eadem nocte occidit, vel in exilium deportari mandauit, ut copiosè in Aula S. denarrauimus. S. Itta ex rupe præceps in altam voraginem deturbata. Extat vita Itæ singulari libello edito ab Fischingenensi abbe vulgata. Otho III. Imperator falsò delatum comitem occidit, Baronius in Othonem III. Henricus Sanctus Kunegundis innocentiam ferro ignique explorauit.

Sed propè similis est & casus & historia quæ apud Freherum in ultimis paginis, de Orig. Palatin. vol. 2. legitur ex antiquo facello ex scripta D. Genouefa itidem Brabantina Sigefrido Palatino nupta quam & Molanus in SS. Belgicis refert, & Erycius Puteanus exarauit his verbis. *A veteri & sacra Treuirensum memoria in lucem & scenam Genouefa prodit, Dux Brabantia filia, Sifridi Palatini uxor, admirandum pietatis, pudicitiae & patientiae exemplum. Primus matrimonij annis sterilem experta iborum, fecunditatem à Virgine Dei matre petiit & impetravit. Voti compos, matri sperare nomen poterat, cum veterum se ferre ignoraret. Eodem tempore è castissimis amplexibus maritus abiens, in barbaros hostes cum exercitu*

exercitu profectus est. Tanquam corpore, non animo discederet, curare absentem pergit, & quam grauidam nesciebat, simul cum prouincia tota fidei Goloni viri strenui & amici sui commendat. Sed heu! quam fallaci imagine res humanae geruntur! formâ fidem vinci, libidine amicitiam, sérō deprehensum est. Familiaritate audax Gelo pulcherrimam mulierem non custodire sed amare cœpit. Nam oblitus sui, & prorsus cœcus accensum animum cupidini permisit. Itaque mollibus verbis vti, ignem insinuare, omnibusq; blanditijs viam ad voluptatis vota sternere. Quid deinde? confite de morte maritularia adferuntur; ne tanquam adulteri sed procul concubitum, facilisque amoris pertinacia cederet. Genouefa non minus casta quam pulchra, primas blanditiias & adhuc cum verecundia tuantes neglexit, impudentius profusa animose reiecit. siue crederet literis ad similitudinem iheratatis composita, siue non crederet, viro non libidine se nupsisse testata est; aduersus manifestum pudicitiae sua hostem conscientiae fidicia consistens. Audaciam deinde amantis timor exceptit; & hic jam secundus labor erat, quomodo irrita libido periculo eareret. Maiorigitur scelere tegiflagitium debuit: & quia redire Sifidum Golo intellexerat, non poterat securus esse, nisi noua improbitate munitetur. Horreo dicere: quod committere tentauerat, nefas in domina accusavit. iterum horreo: meaham esse & è clandestino adulterio filium peperisse. Praebuit aures heu nimis facies Sifidus, iraque præcipiti vindicem violati tori agens, non ad examen criminis sed pœnam ruit. Hanc quoque suggesit Golo, & ut misericordia videretur, matrem cum prole aquis submergendam censuit; ita sine sanguine elut maculam, turpidinis simul pignus interire. Nec mora; abducitur Genouefa tanquam proibri coniuncta, cui ne quidem pro innocentia fari concessum est. Intersici miserum, nisi & miseriueram videri: nec tam graue erat mori, quam plectri. Lingua quoque peritura abscondi Golo voluit: an timens forte, ne mortua loqueretur? Id certè necis signum ferre satellites iussi sunt. Hic tamen (vix numinis agnosco) siue ut parcerent, siue ut supplicij euentum fortunae committerent, in avio nemore mæstissimam matronam, & à recenti adhuc partu languidam destituant. Lingua etiam canina humanam mentiti persuaserunt, loqui prius desississe Genouefam, quam vivere; perisse prius quam moreretur. Exulabat igitur non à penatibus tantum, sed hominibus extorris. Famæ necessitas ad herbas radicesq; duxit, stimul ad fontes: & sic tamè in miserijs delitias innocentia muenit, in antro domi, in folijs cibile, in solitudine præsentem Virginis Dei genitricis opem. quid manifestius? cum de filiolo mater solicita esset, lactis latice destituta, speluncam ecce terua subiens, tubera admouit infanti, & nutricem se gesit. Totum sexennium mensisque tres sic Genouefa vixit, si tamen hoc vivere est: sed Deum coluit, & hoc vere erat vivere. Non eieclam in naturæ hunc horrorem, sed sponte ingressam diceres, sanctitatis præmium felici redditu laturam. Casu namq; inter venandum Sifidus aberrans,

C E

ad hoc

ad hoc ipsum antrum venit, puerum matremque inuenit, & alloquitur: mox sermone, adeoque cicatrice, quam à prima atate vulnus in venustissimo vultu retriquerat, coniugem esse deprehendit. Innocentem esse ipsum vitæ miraculum loquebatur. quod gaudium, quis simul dolor! à gemino hoc velut fonte veteriores jam manabat lachrymæ: quia viuam uxorem maritus intuebatur, quam oeo non judicio, sed furore damnauerat; quia in tanta inopia & arumia viuam, pro qua jam mori ipse vellet. Si ad puerum se conuerteret, imaginem suam inueniebat, & castissimi coniugij diuinus conseruatum pignus. Sed Genouefa haud ignara cuius ope vixerat, cuius & ipse filius, non prius sequi ab antro maritum reluit, quam ille eodem se loco templum Dei matris structurum spondistisset. Spondit, struendum est, & mox ab Hildulpho loci Episcopo consecratum. In aulam igitur postliminio noua velut Genouefa rediit; sed à pristino vite rigore non recedens, in palatio tanquam eremo agere perseverauit, in urbe tanquam in nemore: splendorem contemptis, & tamen attulit. splendorem pietatis, pudicitiae, patientiae. Cælo digna haud multò post, meliore sui parte in cælum transmigravit. Corpus in novo templo conditum, & velut ad antrum suum relatum miraculis claruit, virginisque matris honorem illustravit. Sic quidem innocentia premum inuenit, & supplicium perfidia. nam Gelonem inter quatuor boues religatum, justissima vindicta dislaxit.

Frherus rudi & simplici stilo, vt reperit, eam remita tradit. Temporibus B. Hyldolfi Archiepiscopi Treuirenſis, qui pallatio Offendineck residencebat, factū est passagium contra paganos. Erat autem in pallatio Treuirenſis nobilissimus Palatinus nomine Syffridus christianissimus, qui sumpsit fibi uxorem de stirpe regia filiā Ducis Brabantie, nomine Genouēa, pulchram nimis, quæ diu noctuque quando tempus sibi arrisit & vacare potuit, B. Marie Deigenitrici fideliter seruuit, & in tantum eam dilexit, vt quidquid de rebus temporalibus habere potuit, pro eius amore pauperibus erogauit. Propter nimiam eius pulchritudinem præcepit Palatinus tempore quo eum abesse contingeret, ipsam in pago Melfeldensi in caſtro Symern morari propter illicita uitanda, quia timebat propter nimiam eius pulchritudinem ipsam transgredi, nullamque habens prolem adhuc cum ea. Ut decuit Palatinus cundicum alijs se dispositus, quanto citius potuit: convocans barones militis que omnes, quos habere potuit ad dictum passagium perpetrandum, inter quos erat Golo miles princeps militiæ, Palatino propter eius strenuitatem multum charus. Conuenientes omnes in caſtro prædicto & in locis vicini, Palatinus vero consilium postulans dixit, Date nobis consilium, cui nostra committere & nostrum facere officiatum generalem possumus. Omnes quotquot erant concordarunt in Golonem, quo auditio, addito juramento factus est officiatus generalis. Nocte vero sequenti Palatinus condorminit cum uxore sua, ex ordinatione diuina (vt piò creditur) uxor concepit. Mane autem facto Palatinus Golonem militem ad se vocari præcepit dicens: Golo ecce uxorem nostram

nostram dilectissimam & totam terram nostram tibi ad custodiendum fideliter
committimus. interim Palatinissa trini s in terram cadens, semiuia jacuit.
Quod Palatinus videns, territus eam eleuat dicens: O domina Maria, tibi &
nemini alteri coniugē meam dilectissimā ad custodiendam - - - flendo amplex-
ando, osculando, ceteraque amicabilia signa ostendendo, nam se inuicem mira-
biliter diligebant, & sic finaliter recedendo valedicens sibi, abiuit. Quid plura?
non post multum tempore Golo miles perfidus exarxit in amore Palatinissę cupiens
cum ea adulterare, blandissimis & luxuriosis verbis saepius eam impetendo, sic
aut; O domina nouit Deus, quod prae nimio amore quem ad vos habeo, longoque
tempore habui, nescio quicquam facere: rogo igitur, ut vobis condormire valcam.
At bona domina ac christianissima mulier respiciens, dicens se potius velle mori
quam transgredi thorum dilectissimi viri ac domini sui. Interim venter eius tu-
mecebat, de quo multum perfidus miles gauisus. Quadam autem die idem Go-
lo accessit ad dominam suam Palatinissam habens literas proprijs manibus con-
scriptas, dicens, eam decipere cupiens; O domina dilectissima, ecce litera ista mihi
destinata sunt, si placet enodabo. quae ait, legatu. Quibus audiis, ingemiscens
domina Palatinissa percipiens dominum suum & maritum dilectissimum perisse
in mari cum omnibus exercitu suo, fleuit amare, & beatam Mariam virginem de-
precabatur dicens: O domina mea Virgo Maria, unicum refugium meum, re-
spice, respice in me totaliter desolatam. Et sic prae nimio dolore obdormiuit pau-
lulum. interim Virgo Maria ei apparens cum magna claritate dixit, Constan-
tio, filia mihi: Palatinus viuit, sed aliqui ex suis mortuis sunt in pace. Euigilans
itaque domina Palatinissa a virginie gloria confortata cibum petiit. Golo per-
fidissimus cibaria aptissima aportare fecit ad comedendum. Tum prius ad Pa-
latinissam accedens, volensque eam cohortare ad transgredendum dicens: O do-
mina ut audisti ex literis dominus noster mortuus est, & vxor mea similiter, &
cum totum palatium sub ditione mea sit, potes sis me recipere in virum vestrum,
incipiensque amplexare eam, & cum osculum ei dare vellet, ipsa Palatinissa con-
fusa de adiutorio Virginis Marie pugno eum quantum potuit in facie percussit. Et
ut vidit Golo se fraudatum ab intentione sua desperans, statimque omnes came-
rarios abstraxit ei, similiter & pedissequas. Venit tempus pariendi, peperitq
filium decorum nimis & dilectum; ad quam nulla mulier accedere aut consola-
ri eam audebat, praeter sola nutritrix vetula, lotrix, omniaque mala quae facere po-
terat, attemptauit. Et cum sic miserrime viueret, venit nuncius domini sui ad
Palatinissam dicens, dominus noster Palatinus viuit, sed aliqui ex suis mortui
sunt; & interrogauit eum Palatinissa dicens: ubi est dominus meus Palatinus
edicto mihi statim, qui respondit; in ciuitate Argentinensi, gauisa est gaudio ma-
gno plus, quam enarrari potest, credens liberari a nequissimo milite. Tunc ve-
nit perfidissimus Golo: ea quae Palatinissa percepit ei retulit, quo auditio obstu-
puit perfidus miles, expaescens timuit flens cum eiulatu magno dicens: Heu

me miserum! quid faciam ignoro. statimque hoc percipiens quadam antiqua vetula, commorans sub monte castri ante dicti, venit ad Golonem dicens, o domine, quid est, aut quid obest tibi? dico mihi, & si acquiereris consilio meo citio liberaberis a mærore & periculo. Et respondit miles: scisne tu quomodo vel qualiter egerim cum domina nostra Palatinissa & male? scio cum dominus venerit, mortis supplicium non euadam: si vero tu dederis mihi sanum consilium euaderai, tu & tota domus tua bene habebit. Et dixit vetula: Est consilij mei: domina nostra peperit, & quis seit an coquus vel alius eam cognoverit. Et sedens computans recessum & diem, quaenixa est puerpera, & comperit quod ultimo die in recessu domini concepit. Et dixit, quis potest hac veraciter scire cum nullus interfuit? Ite igitur ad dominum Palatinum, dicatis ei quod vxor Palatinissa de coco concepit & peperit: Scio quod morte tradet eam, & sic liberaberis. Respondit miles, sanum est consilium tuum & acquieuit. Veniensque ad dominum suum Palatinum, ei retulit, sicut edictus fuerat a vetula. Cum vero Palatinus a perfido milite haec audierit, mærore concussus, magnis suspirijs & querimonijs dixit, O domina Virgo Maria, tibi dilectissimam coniugem meam commendavi: & quare eam cadere permisi? quid faciam ignoro. O Deus conditor cœli & terræ, dimitte ut terra se aperiatur, meque deglutiat; melius enim est mibi remoriar, quam cum transgressoribus habitem. Et accedens perfidus miles secundum consilium vetula ait, O domine, per juramentum, non licet nec decet habere dignitatem vestram talem mulierem. Et Palatinus, quid ergo facturus sum? Golo perfidus dixit: vadam & eam cum infantulo ad lacum ducere faciam & uterque in aqua demergantur. Palatinus dixit, placet. Statimque habita licentia properauit ad partes diabolo instigante perfidus miles puerperum accedens, manum mittens in dominam suam Palatinissam & filium eius circumstantibus clientibus ait ad eos: arripite hanc & prolem eius, & implete iunctionem domini nostri. Qui responderunt, quid præcepit dominus noster? At ille ut morti tradantur isti, qui dixerunt, quid enim mali fecerunt? perfidus ille dixit, Ite & facite præceptum domini aut moriemini. Serui vero tristes acceptarunt dominam, & infantem depuerperio ad damnandum eos, abduxerunt eos in siluam, unus seruorum dixit: quid enim male fecerunt isti innocentes? Et alteratio oriebatur inter eos. Tunc unus eorum dixit: o fratres & amici mei dilectissimi, nescimus quomodo & qualiter actum sit cum domina nostra & filio eius, qui nobis ad damnandum commissi sunt. Et responderunt unanimiter, scimus: Et dixit unus seruorum fidelis, quid enim mali fecit? Addito juramento responderunt omnes, nihil; innocens est ab omni criminе. Et dixit fidelis seruus: quare ergo damnabimus eam cum filio? Inter quos unus. Poseritne quis nobis viae dare dimittendi? Et dixit fidelis, assignabimus eis manendi. melius est enim ut bestie eos devorent, quam quod manus nostra conquinentur. Et dixerunt alii, quid si recesserint hinc? & dixit, Domina nostra dabit fidem manendi
& absq;

& absque dubio manebit, quod & factum est. Inierunt consilio pro intersigno habendo. Fidelis dixit, Canis sequebatur nos, credo nobis à Leo missum: abscindamus linguam eius, ut demus pro intersigno quod mortui sunt. Quod itaque factum est, & recesserunt. Statim ut vidit perfidus Golo eos venientes, dixit: Vbi reliquistis eos? Et dixerunt, Interfecti sunt. Et hæc damus pro intersigno monstrantes linguam domine. Dixi quoque perfidus miles: vos eritis domino nostro & nobis chari, quod impleuistis iussum domini, credens sic esse. Palentinissa itaque relicta cum puerο in horribili loco, flendo dixit, Heu me miseram, qua in abundantia nympha enutrita & educata, modo penitus nihil habens desolata. Puer vero nondum erat triginta dierum. Dum autem lac non haberet, ut puerο præstaret, fleuit bona mater, omni solatio priuata humano, confusa de adiutorio Virginis Marie, sive eam allocuta est: Domina virgo Maria, exaudi me peccatum damnam, cum innocens sum ut nosti a crimen huīus, ne derelinquas me. Scio quod nemo nisi tu & filius tuus & genitus me liberare & nutrire potest. Erue me domina & virgo inclita Maria a feris crudelissimis. Statim audiuit vocem dulcissimam dicentem sibi; amica mea dulcissima te nunquam derelinquam. Postmodum non est audita vox illa, sed per dispositionem omnipotentis Deicerua veniens, & se ad pedes infantuli prostrauit. Mater ut vidit factum, statim mammas cerue infantulo apposuit & suxit puer. Mansit Palentinissa cum puerο in eodem loco annis sex & mensibus tribus. Ipsa vero enutriebatur herbis quæ inueniebantur in nemore: habitaculum eius erat strues lignorum extensem & circumligatio rubetarum quantum bona mater potuit. Euolutis vero sex annis & tribus mensibus predictus Palentinus omnes milites & fasculos suos conuocari iussit, volens facere coniuicium magnum die Epiphaniae Domini. Cumque aliqui ex eis quasi maior pars in vigilia vel circa aduenissent: Palatinus pro solatio aduenientem præcepit, ut omnes venatum cum eo non distulerint ire. Cumque venatores canes incitarent, subito cerua quæ puerum nutrierat, apparuit. Canes vero latrando venatoresque clamando prosequabantur, Palentinus cum suis prout poterant sequebantur. Golo vero perfidus miles dereliquit sonum canium, sequebatur tamen à longè. Cumque cerua euadere non posset, currit ad stratum ubi solebat alere puerum. Et dum veniebat ad locum, prosternebat se ad pedes infantuli, ut solebat. Canes latrando prosequabantur cupientes ceruam capere. Et dum vidit bona mater animal sibi celitus missum à canibus priuari, per baculum quem tenebat manu, quantum potuit, canes fugabat. Interim Palentinus cum suis veniebat, & cum vidit hoc miraculum dixit, fugate canes quod fecerunt, placuitque Palentino loqui cum ea, & non cognovit eam. Et ait, ēsne homo Christianus? & dixit mulier, Christiana sum, omni tegmine corporis nudata, ut ipse cernis, nam & corporis turpitudinem habeo in te etiam. Præbe mihi pallium quo circumdatu'es, ut corporis turpitudinem valeam cooperire. At Palentinus, præstò sum. Cumque esset circumdata

cum data pallio, dixit Palentinus, O mulier non exhibuisti tibi cibum aut vestimentum? at illa, panem quidem non habeo, sed nutriebar herbis quae inueniebantur in hoc nemore; indumenta vero prænixa etiustate scissa sunt & consumpta. Indica obsecro quo anni sunt quod huc venisti? at illa sex annos & menses tres hic habitavi. Palentinus dixit, Cuius est filius ille? quæ respondit, meus est filius iste. Delectabatur vero multum in aspectu pueri, & dixit, Quis est pater pueri? at illa Deus hoc nouit. Palentinus dixit, quomodo hoc venuisti, & quomodo appellaris? edicto mihi, at illa, nomen meum Genofea est, statimque ut audiret nomen Genofea, cogitauit, an ipsa esset uxor sua. Et accedens unus Camerarius quondam Palatinus dixit: Per Deum mihi videtur, quod domina nostra longo tempore mortua, ista sit. nam & cicatricem in facie habuit. Videamus anne ipsa habeat? Intuentes omnes in eam, inuenierunt sicut Camerarius dixit. Ait quoque Palentinus, annulum subarrationis habuit, & accedentes duo milites ad perscrutandum inuenierunt annulum subarrationis, statimque amplexabatur eam Palentinus osculando. Tum ei dixit flendo, Vere tu uxor mea es; ad filium vero, Vere tu filius meus es. quid plura? bona mulier, qualiter sibi acciderit totum de verbo ad verbum coram omnibus qui aderant, enarravit. Fleuit quoque Palentinus cum omnibus suis. & cum omnes pra gaudio flerent, uenit & ipse per fidus miles: statimque omnes irruerunt in eum, volentes eum occidere. Dixit autem Palentinus, Tenete eum, donec coquitemus, quia pœna sit plectendus. & factum est. Post hac decrevit Palentinus recipi quatuor boves nondum ad aratum applicatos, & quilibet bouem ad quatuor partes corporis ligari, videlicet duos ad pedes, & duos ad manus, & eorum voluntati committere. Et cum sic alligati essent, quilibet cum parte sua recessit, & sic in quatuor partes corpus ipsius perfidi Goloni diuisum est. Post hac Palentinus voluit dilectissimam cum filio suo secum abducere. Ipsa quoque nante, dixit, Beata Maria virgo, me & filium meum custodiuit in hoc exilio, feris crudelissimis, & a feris puerum meum nutritum; non recedam nisi locus iste in eius honore sit dedicatus & consecratus. Statim Palentinus ambasiassum misit ad Hyldulfum episcopum Treuerensem pro consecratione illius loci. Et cum omnia narrata fuissent Sancto Hyldulpho archiepiscopo, gauisus est gaudio magno, & uenit in die Epiphania, consecrauit locum illum, in honore sancte & indubitate Trinitatis & beatæ Mariæ virginis. Post consecrationem loci adduxit Palentinus Palatinissam uxorem suam, cum filio suo. Grande quoque continuum fecit cum eis aduentementibus. Palatinissa vero rogabat dominum suum dicens: O domine rogo te ut ecclesiam in loco consecrato erigas, & redditibus bonis dotare uelis, quod Palentinus consensit. Palentinus itaque cuncta cibaria uxori sua Palatinissam & eius nature conuenientia procurare, ut comederet, dispositus. Ipsa vero Palatinissa cibaria ferre non potuit, sed tamen herbis crudis, quibus consueta erat in sex annis & tribus mensibus vtebatur & colligi

colligifecit. Vixit quoque Palentinissa à die quo erat inuenta, videlicet à vigilia Epiphanie, usque ad IV. Non. April. qua die migravit ad dominum. Palentinus autem, ut promisit, capellam in eodem loco in honorem Mariae virginis erexit, & ibidem suam dilectam sepelire fecit magnis clamoribus fletibusque. Quam capellam S. Hyldulfus consecravit, & indulgentias videlicet quadraginta dierum eidem contulit. Ipsa die consecrationis duo miracula contigerunt, & etiam postea multa siebant, quae non sunt scripta in hoc libro. Affuerunt eodem tempore duo ibidem, videlicet unus cœcus, & alter mutus: cœcus lumen recepit, & mutus loquendam. Qui gratias Deo agentes virginique Marie, qui talia dignatis sunt facere miracula seu operari. Palentinus talia videns & audiens, ad Apostolicam destinavit sedem pro indulgentijs impetrando. Sanctissimus vero Papatunc temporis annum penitentiale omnibus in honore beatae Marie Virginis capellam etiam à Palentino visitantibus, omnibus festis beatae Marie Virginis, Nativitatis Domini, Resurrectionis, Pentecostes, Epiphania, & Dedicacionis eiusdem, ac per Octauas corundem festorum misericordiam de iniunctis penitentijs relaxavit.

Idem de eadem, Sigfridus Palatinus fuit temporibus Hildolfi LIX. Ar-
chiepiscopi Treuirenensis, qui mortuus scribitur anno 12. CC. LIV. In eadem enim regione quodam facello D. Virginis dedicato scriptum inuenitur, illum Sigefridum nobilissimum Palatinum in Palatio Treuerensi arcem nupc dirutam, non procul ab oppido Meyer. & monasterio Lacensi, quam Hohen-Simeren appellant, inhabitasse, habuisseque in uxorem ducissam Brabantie, nomine Genofeuam; quam consilio & calennia cuiusdam equitis, cui nomen erat Golo, voluerit igni tradere. Eam cum puerulo ingentem filiam expositam, & post aliquot menses, sine omni humana ope, saluam & in columem repartam, & a Deo insignium innocentiam conseruatam, causam struendæ illi adi dedisse.

Omitto Iosephum Hebraeum ab Aegyptia Putifaris uxore apud maritum accusatum & in caueam compactum. Crispum ab nostro uerba sollicitatum, & ab Constantino patre mactatum. Idem docere fabulae prisorum in Hippolyto de Phædra. Sed nil

opus fictis narrationibus, ubi suppetunt veræ,
& nimium quam multæ.

